

Харьков–Екатеринослав: Изд–во Всеукраинского гос. изд–ва, 1922. – 187с.

10. Сыродоева О.Н. Акционерное право США и России (сравнительный анализ) / О. Н. Сыродоева. – М. : Издательство «Спарк», 1996. – 112 с.

11. Франчук В.І. Теоретичні засади корпоративної безпеки / В.І. Франчук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 7. – С.161–167.

References

1. Glus' N. S. (2000), Korporaciya ta korporatyvne pravo: ponyattya, osnovni oznaky' ta osobly'vosti zaxy'stu [Corporation and corporate law: concept, main features and features of protection]. Abstract of candi–date's thesis. Kyiv: Derzhavnyi ekonomiko–tekhnolohichni universytet transport [in Ukrainian].

2. Gol'cberg M. A. (1992), Akcionernye tovarishhestva. Operacii s cennymi bumagami. Fondovaja birzha [Joint–stock companies Securities Transactions. Stock Exchange]. Kyiv, [in Ukrainian].

3. Gospodars'kyj kodeks Ukrayiny' vid 16.01.2003 r. / URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436–15>.

4. Kuznyetsova, M. S. (2017), Diyal'nist' sub'yektiv hospodaryuvannya [Activity of economic entities], Konsul'tant, Kyiv, [in Ukrainian]

5. Dovgan' L. Ye., Pastuxova V. V., Savchuk L. M. (2007), Korporatyvne upravlinnya [Corporative management]. Kondor, Kyiv, [in Ukrainian].

6. Kravchuk P.Ya. (2005), Sutnist' ta peredumovy' vy'ny'knennya ponyattya korporatyvnoyi bezpeky' pidpryyemstva [The essence and prerequisites for the emergence of the concept of enterprise corporate security]. Naukovy'j visny'k Voly'ns'kogo derzh. un–tu im. Lesi Ukrayinky'. 2005, Vol. 1: 165–170 [in Ukrainian].

7. Shtanhreta, A. M. (2017), Oblikovo–analychne zabezpechennya upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoju pidpryyemstva [Accounting and analytical support for managing the economic security of the enterprise]. Ukr. akad. drukarstva, L'viv, [in Ukrainian].

8. Rudkovs'kyj O. V. (2013), Formuvannya funkcij upravlinnya korporatyvnoyi bezpeky' [Formation of corporate security management functions]. Social'no–ekonomichny' rozvy'tok regioniv i konteksti mizhnarodnoyi integraciyi. 2013, Vol. 12(1): 141–146 [in Ukrainian].

9. Sal'violi G. (1922), Kapitalizm v antichnom mire: Jetjud po istorii hozjajstvennogo bytam [Capitalism in the ancient world: Study on the history of economic life]. Izd–vo Vseukraiskogo gos. izd–va, Har'kov–Ekaterinoslav, [in Ukrainian].

10. Syrodоеva O.N. (1996), Akcionerное право SShA i Rossii (sravnitel'nyj analiz) [Stock law of the United States and Russia (comparative analysis)]. Izdatel'stvo «Spark», Moskva, Rossijskaja Federacija [in Russian].

11. Franchuk V. I. (2009), Teorety'chni zasady' korporatyvnoyi bezpeky' [Theoretical foundations of corporate security]. Aktual'ni problemy' ekonomiky. 2009, Vol. 7: 161–167 [in Ukrainian].

Дані про автора

Шира Тарас Богданович,

к. е. н. доцент кафедри фінансово–економічної безпеки, обліку і оподаткування, Українська академія друкарства

e–mail: taras.sh13@gmail.com

Данные об авторе

Шира Тарас Богданович,

к. э. н. доцент кафедры финансово–экономической безопасности, учета и налогообложения, Украинская академия книгопечатания

e–mail: taras.sh13@gmail.com

Data about author

Taras Shira,

PhD in economics, associate professor, Ukrainian Academy of Printing, Lviv

e–mail: taras.sh13@gmail.com

Віктимність підприємства – одна з детермінант формування його безпеки

Загальноприйнятним є визначення, що станом безпеки будь–якого суб'єкта визнається такий його стан, коли йому не загрожує небезпека. Оскільки економічні відносини, в яких функціонує господарюючий суб'єкт, врегульовано за допомогою правових норм, то ми можемо стверджувати, що однією із форм економічної небезпеки є економічні правопорушення або правопорушення в сфері економіки.

Чіткого визначення дефініції економічних правопорушень не містить ні адміністративна, ні кримінальна галузі права. Однак, ми можемо визначити економічне правопорушення як форму виявлення економічної небезпеки, що загрожує нормальному функціонуванню, досягненню цілей розвитку та додатковим витратам суб'єкта економічної діяльності.

Як правило, економічні правопорушення мають цілеспрямований та антропогенний характер. Це дає підстави стверджувати, що більшість з них проявляються в формі прямого та непрямого умислу. Тобто правопорушення в сфері економіки це усвідомлена дія певного суб'єкту, що сталася внаслідок певних суб'єктивних причин та поєднання певних обставин, що утворюють ситуацію здійснення цієї дії.

Досліджуючи будь-яке правопорушення потрібно вивчати та аналізувати всі обставини, які призвели до його скоєння, в т.ч. і поведінку потерпілого. Кримінологія допускає наявність такої поведінки потерпілого, яка може значно впливати на ситуацію, що передує скоєнню правопорушення або полегшувати його скоєння (віктимна поведінка). При цьому роль потерпілого (жертви) часто полягає або у створенні небезпеки, або в нездатності уникнути її там, де вона об'єктивно була заповіжна. Тому, як не дивно, поведінка потерпілого (жертви) може нести в собі посилку до вчинення протиправної дії по відношенню до неї.

Ключові слова: віктимність, віктимна поведінка, потерпілий, жертва, економічні правопорушення, безпека.

ТКАЧЕНКО О.Н.

Виктимность предприятия – одна из детерминант формирования его безопасности

Общепринятым есть определение, что безопасностью любого субъекта является такое состояние, когда ему не грозит опасность. Поскольку экономические отношения, в которых функционирует хозяйствующий субъект, урегулированы с помощью правовых норм, то мы можем утверждать, что одной из форм экономической опасности являются экономические правонарушения или правонарушения в сфере экономики.

Четкого определения дефиниции экономических правонарушений не содержит ни административная, ни уголовная отрасли права. Однако, мы можем определить экономическое правонарушение как форму выявления экономической опасности, угрожающей нормальному функционированию, достижению целей развития и дополнительным затратам субъекта экономической деятельности.

Как правило, экономические правонарушения имеют целенаправленный и антропогенный характер. Это дает основания утверждать, что большинство из них проявляются в форме прямого и косвенного умысла. То есть правонарушения в сфере экономики это осознанное действие определенного субъекта, произошедшее вследствие определенных субъективных причин и сочетание определенных обстоятельств, образующих ситуацию осуществления этого действия.

Исследуя любое правонарушение нужно изучать и анализировать все обстоятельства, которые привели к его совершению, в т.ч. и поведение потерпевшего. Кримінологія допускає наявність такого поведіння потерпевшого, которое может значительно повлиять на ситуацию, предшествующего совершению правонарушения или даже облегчать его совершение (виктимологическое поведение). При этом роль потерпевшего (жертвы) часто заключается либо в создании опасности, либо в неспособности избежать ее. Поэтому, как ни странно, поведение потерпевшего (жертвы) может нести в себе посилку к совершению противоправного действия по отношению к нему.

Ключевые слова: виктимность, виктимологическое поведение, потерпевший, жертва, экономические правонарушения, безопасность, юридические лица.

ТКАЧЕНКО О.М.

Victimity of the enterprise is one of the determinants of its security

It is generally accepted that the state of safety of any entity is recognized as such in a state when it is not endangered. Since economic relations, in which the economic entity operates, is regulated by

legal norms, we can state that one of the forms of economic danger is economic offenses or economic offenses.

A clear definition of the definition of economic offenses does not contain either the administrative or criminal field of law. However, we can identify an economic offense as a form of identifying an economic threat that threatens its proper functioning, achievement of development goals and additional expenses of the subject of economic activity.

As a rule, economic offenses are purposeful and anthropogenic. This suggests that most of them are manifested in the form of direct and indirect intent. That is, an offense in the sphere of the economy is a deliberate action of a certain subject, which occurred as a result of certain subjective reasons and the combination of certain circumstances that form the situation of the implementation of this action.

When investigating any offense, it is necessary to study and analyze all the circumstances that led to its commission, including and the behavior of the victim. Criminology admits the existence of such behavior of the victim, which can significantly affect the situation precedes the commission of the offense or facilitate his commission (victim behavior). At the same time, the role of the victim (victim) is often either in creating danger, or in the inability to escape it where it was objectively prevented. Therefore, strangely enough, the behavior of the victim (the victim) can carry a parcel to commit an unlawful act in relation to it.

Key words: *victimity, victim behavior, victim, economic offenses, safety.*

Постановка проблеми. Радянська та тривалий час вітчизняна кримінологія не розглядала юридичних осіб як потерпілих в правопорушеннях. Через це залишалося не досліджуваним явище віктимізації щодо юридичних осіб. Відповідні дослідження стосувалися лише фізичних осіб та особливостей їх статусу.

Разом з тим, не вивченим є детермінуюче значення віктимності та віктимної поведінки підприємств та організації в механізмі формування їх економічної безпеки.

Не зважаючи на існуючі наробки з даної теми, недостатньо вивченими залишаються проблематика віктимності саме юридичних осіб, аналіз їх віктимної поведінки в економічних правопорушеннях, а також проблематика віктимологічної профілактики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певні аспекти проблеми віктимності та питань пов'язаних із визначенням віктимної поведінки, у свій час розглядалися відомими українськими та зарубіжними вченими—криміналістами, кримінологами, фахівцями в галузі психології. Вагомий внесок зроблено такими науковцями як В.В. Вандишев, В.М. Дрьомін, В.В. Голіна, І.М. Даньшин, О.М. Джужа, А.П. Закалюк, О.Г. Кальман, О.М. Костенко, О.М. Литвак, В.С. Мінська, В.І. Полубинський, Д.В. Рівман, В.Я.Рибальська, В.В. Сташис, В.О. Туляков, Л.В.Франк, В.Є. Христенко, а також У. Хелльман, Г. фон Хентіг, Дж. Ф. Шелі, Г. Шнайдер та ін.

Мета статті. Вважаємо за необхідне зробити дослідження віктимності юридичних осіб в сучасних умовах, її особливостей, визначити фактори її формування, запропонувати можливі пропозиції щодо її зміцнення та визначити основні напрями віктимологічної профілактики.

Виклад основного матеріалу. Віктимологічний напрям, як підгалузь кримінології, сформувався в США в 1960–1970 рр. Його зміст полягає у вивченні того, що саме зробила жертва, щоб спровокувати скоєння злочину, і що вона не зробила, щоб його запобігти. Дія (або бездіяльність) жертви відноситься до обставин, що сприяє (або ні) досягненню злочинного результату нападником.

В науці віктимології прийнято розглядати віктимність та віктимну поведінку жертви кримінальних злочинів. Однак, поняття «жертва» не розкрито в українському законодавстві ні Кримінальним, ні Кримінально—процесуальним кодексами України. Вітчизняна кримінологія ототожнює поняття «жертви» та поняття «потерпілого», тобто особи, якій правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду. Тому надалі, досліджуючи обстави вчинення правопорушення в сфері економіки, ми вважаємо за необхідне досліджувати віктимну поведінку саме потерпілої особи.

Вперше термін «потерпілий» був закріплений у Статуті кримінального судочинства у 1864 р. Адміністративне законодавство за часів СРСР лише у 1980 р. закріпило процесуальний ста—

тус особи, яка потерпіла від правопорушення, не розкриваючи при цьому його змісту.

В сучасному законодавстві статус потерпілого визначений статтею 55 КПК України та статтею 269 КУпАП. Визначення є аналогічними за винятком галузевої приналежності правопорушення: адміністративне чи кримінальний злочин. Отже, у відповідності до чинного законодавства, потерпілим визнається особа, якій адміністративним (кримінальним) правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду. [1, ст. 55; 2 ст. 269]

Крім того, ст. 55 КПК України визнає (чого не було передбачено в КПК 1960-го року), що потерпілою особою може бути також визна-на і юридична особа, які завдано майнової шкоди. У відповідності до КПК України 1960-го року, юридична особа могла виступати лише у якості цивільного позивача.

В українському правовому полі в економічні правовідносини господарювання та підприємництва можуть вступати лише юридичні особи та близькі до них за своїм статусом фізичні особи-підприємці. Тому визнання потерпілим юридичної особи є досить актуальним та нагальним питанням, орієнтованим на сучасні реалії економічного життя країни.

Слід зазначити, що вітчизняна (на відміну від західної) криминологія допускає робити висновки про обвинувальний характер дій чи бездіяльності потерпілого. При цьому робиться акцент на можливій легковажності та самовпевненості, або неналежну поведінку самих потерпілих в економічних правопорушеннях.

В такому разі ми можемо стверджувати про віктимність та віктимну поведінку потерпілих в економічних правопорушеннях, що іноді стає головною причиною скоєння протиправних дій з боку правопорушників. А оскільки, як ми вже з'ясували, потерпілим може бути визнана і юридична особа, то має місце бути і віктимність юридичної особи, що наразі є досить актуальним і не достатньо дослідженим питанням.

Під віктимністю юридичної особи (підприємства, організації, компанії тощо) ми розуміємо властивість (можливість та схильність) такої особи бути жертвою існуючих загроз, а також неможливість протистояти цим загрозам в майбутньому через наявність різного роду факторів.

Віктимність фізичних осіб визначається безліччю факторів, основними серед яких є психологічні та соціальні фактори [3, ст. 25].

Однак, детермінантами віктимності юридичних осіб, на нашу думку, є економічні, соціальні, правові, корпоративні та організаційні фактори. Наявність зазначених факторів обумовлюється сферами діяльності юридичних осіб, особливістю здійснення підприємницької діяльності, правовим полем функціонування суб'єктів господарювання тощо.

Нажаль, в сучасних економічному полі підприємства приймають спроби обійти закон з метою отримання більшого доходу або мінімізації господарських ризиків. При цьому навмисно вчиняються дії, які послаблюють правову безпеку та створюють додаткові умови формування віктимності таких осіб під впливом правових факторів (наприклад, приховування певних видів діяльності, на які не отримані дозволи, корупція та хабарництво).

Також одним з факторів, що визначають віктимність підприємства є занадто низький або недостатній рівень правосвідомості та правової культури засновників, «перших осіб» або навіть персоналу підприємства. Відсутність в штаті юриста, або низький рівень його компетенції робить підприємство вкрай уразливим і створює перспективу для вчинення щодо нього злочинних дій.

На нашу точку зору, визначальними для формування віктимності підприємства є також і організаційні фактори, до яких в першу чергу потрібно віднести помилковий вибір організаційно-правової форми ведення бізнесу, недосконалість засновницьких документів, невдала побудова внутрішньої структури підприємства або повне знехтування юридичних вимог до ведення бізнесу в Україні.

Перераховані фактори віктимності мають внутрішній характер щодо певного підприємства або організації. Тобто виникають вони всередині підприємства, є або можуть бути передбачуваними і піддаються впливу з боку посадових осіб даного підприємства. У відповідності до місця їх виникнення ми визначили їх як внутрішні фактори віктимності і віднесли до них, в першу чергу, навмисні, усвідомлені дії окремих посадових осіб підприємства, що призводять до формування віктимності цих підприємств.

Проте, не можна зневажати той факт, що поряд із внутрішніми факторами віктимності, існують і інші детермінанти, які мають вплив на діяльність підприємства ззовні, і на які підприємство не в змозі вплинути (зовнішні фактори віктимності). Якщо внутрішні фактори пояснюються точною діяльністю і повинні бути мінімізовані та

усунені засновниками від самого початку організації бізнесу, то зовнішні фактори можуть виникати в процесі функціонування підприємства. Як правило, підприємства не мають впливу на появу чи зміну зовнішніх факторів, що призводять до послаблення віктимності господарюючих суб'єктів (зміни податкового чи господарського законодавства, жорстка кредитна політика держави, існування «тіньової» економіки).

Узагальнюючи внутрішні та зовнішні детермінанти, ми можемо виділити наступні найбільш розповсюджені фактори, що формують віктимність юридичної особи:

- нелегітимне оформлення прав власності;
- фальсифікація даних, що вносяться в ЄДРПО;
- порушення правил економічної конкуренції;
- наявність незаконних форм та видів діяльності
- корупційна складова в діях такої особи;
- відсутність елементарних засобів захисту;
- недосконала кадрова та корпоративна політика підприємства;
- відсутність системи контролю за співробітниками;
- відсутність прозорості всередині підприємства;
- низький рівень правосвідомості та правової культури засновників та працівників підприємства;
- недосконалий бухгалтерський облік;
- недобросовісна державна реєстрація підприємства;
- легковажність в укладанні договорів та інших правочинів;
- схильність керівництва до здійснення незаконних господарських і фінансових операцій тощо.

Зрозуміло, що кожна юридична особа, усвідомлюючи наявність у себе перераховані та інші фактори правового та організаційно-управлінського характеру, повинна почати роботу з виявлення обставин, які можуть перетворити його в жертву деліктних дій правопорушника.

Виявлені властивості віктимності юридичної особи повинні визначати системний підхід до формування комплексу заходів профілактики віктимності юридичних осіб, під якою ми розуміємо систему правових та організаційних засобів виявлення, недопущення, усунення та нейтралізацію можливих причин перетворення в потерпілого (жертву) правопорушення.

Зазвичай, юридичні особи, що стали потерпілими в неправомірних економічних відносинах, починають застосовувати профілактичні засоби

лише після того як правопорушники скоїли свої протиправні дії.

Основними заходами профілактики віктимності юридичних осіб ми вбачаємо:

- абсолютне дотримання всіх юридичних вимог щодо створення, реєстрації та функціонування юридичної особи;
- прискіпливий підбір кандидатів на посаду спеціалістів юридичного відділу;
- дотримання всіх без винятку вимог законодавства в сфері регулювання трудових правовідносин;
- ліквідація можливих причин корпоративних конфліктів;
- зміцнення довіри як між засновниками, так і між працівниками підприємства;
- підвищення правосвідомості та правової культури працівників;
- досконалий юридичний супровід укладання договорів та інших правочинів;
- підвищення прозорості в сфері економічної діяльності тощо.

Зрозуміло, що реалізація перерахованих заходів профілактики віктимності не в змозі подолати всі обставини, що стають причинами скоєння економічних правопорушень. Проте, їх правильне і систематичне застосування може зробити істотний вплив на усунення деяких з них, що надасть значний попереджувальний вплив та зміцнить стан безпеки підприємства.

Висновки

Досить часто суб'єкти господарювання своїми діями та/або бездіяльністю призводять до порушення норм законодавства, господарювання, етичних та норм ведення бізнесу. Таким чином самі суб'єкти є причиною послаблення їх системи безпеки, понесених збитків та втрати ринкових позицій. Тому для відчуття безпеки та захищеності є досить важливим дослідження віктимності підприємств та застосування заходів її профілактики.

У статті досліджується віктимність, як властивість юридичної особи бути потерпілим в економічних правопорушеннях. Досліджуються фактори та детермінанти, що формують віктимність юридичної особи. Особливий акцент робиться на розмежуванні внутрішніх та зовнішніх факторів віктимності юридичних осіб в сфері господарювання. Зроблені висновки щодо зміцнення віктимності через використання заходів її профілактики.

Список використаних джерел

1. Верховна Рада України, Кримінально процесуальний кодекс України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (станом на 10.11.2018).
2. Верховна Рада України, Кодекс України про адміністративні правопорушення. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (станом на 10.11.2018).
3. Віктимологія : навч. посіб. / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін.; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. – Харків: Право, 2017. – 308 с.

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine, Criminal Procedure Code of Ukraine, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (Accessed 10.11.2018).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine, Code of Ukraine on Administrative Offenses, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (Accessed 10.11.2018).

3. Golina, V.V., Golovkin, B.M., Valuiska, M.U. and others
Viktymologia [Victimology], Pravo, Kharkiv, Ukraine.

Дані про автора

Ткаченко Ольга Миколаївна,

к.е.н., доцент, Національного університету харчових технологій
e-mail: 1444563@ukr.net

Данные об авторе

Ткаченко Ольга Николаевна,

к.э.н., доцент, Национального университета пищевых технологий
e-mail: 1444563@ukr.net

Data about author

Olga Tkachenko,

Ph.D., associate professor, National University of Food Technologies
e-mail: 1444563@ukr.net

DOI: 10.5281/zenodo.2537303

ШЕВЧЕНКО А.В.,
ВІЛЕНСЬКИЙ О.Р.,
ПУСТОВОЙТ Л.С.

Роль маркетингової стратегії в діяльності вітчизняних підприємств

Предмет дослідження – методи та підходи до оцінки впливу маркетингової стратегії на економічний розвиток вітчизняних підприємств.

Мета статті – проаналізувати та визначити роль маркетингової стратегії у функціонуванні підприємств за сучасних умов господарювання та описати послідовність процесу формування маркетингової стратегії на підприємстві.

Методологія проведення роботи – положення теорії маркетингу та маркетингової діяльності підприємства, проблеми формування маркетингових стратегій сучасних підприємств, а також питання їх реалізації.

Результати роботи – задля забезпечення успішної діяльності підприємства, обґрунтовано необхідність розробки довгострокового плану дій, спрямованого на досягнення місії організації з орієнтацією на ринкові потреби й врахування ринку як основного чинника зовнішнього середовища. Визначено сутність поняття «маркетингова стратегія» та описано послідовність процесу формування маркетингової стратегії на підприємстві.

Висновки – маркетингова стратегія це один з інструментів маркетингу, що має бути спрямований на досягнення маркетингових цілей за допомогою порівняння сильних і слабких сторін внутрішнього середовища з можливостями та загрозами ринку. Вдало обрана й ефективно реалізована стратегія не тільки дає змогу підприємству досягти конкурентних переваг, а й задовольнити потреби споживача. Тобто маркетингова стратегія виконує важливу як економічну роль у діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, так і соціальну.

Ключові слова: внутрішнє та зовнішнє середовище, комплекс маркетингу, маркетинг, маркетинговий план, маркетингові рішення, маркетингова стратегія.